

19.7.2012

Dnro 2642/3/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

ENNALTA ILMOITTAMATON TARKASTUSKÄYNTI ESPOON KAUPUNGIN VANHUSPALVELUIDEN OSTOPALVELUYKSIKKÖÖN PALVELUKOTI MÄNTYRANTAAN

Pöytäkirja (ilman liitteitä)

Aika: 19.7.2012

Paikka: Palvelukoti Mäntyranta, Jääskentie 22, 02140 Espoo

Läsnä: Palvelukoti Mäntyrannasta vs.toiminnanjohtaja - - -

Oikeusasiamiehen kansliasta läsnä olivat:

Esittelijäneuvos Tapio Rätty

Oikeusasiamiehensihteeri Pirkko Äijälä-Roudasmaa

TARKASTUKSEN TARKOITUS

Tarkastus tehtiin ennalta ilmoittamatta.

Tarkoituksena oli tutustua Espoon kaupungin järjestämän vanhuksille tarkoitetun hoidon sisältöön ja laatuun. Tarkastuksella arvioitiin henkilöstön mitoitus ja sen riittävyttä sekä kiinnitettiin huomiota erityisesti asukkaiden hyvinvointiin sekä myös mahdollisiin itsemääräämisoikeuden rajoittamista koskeviin kysymyksiin. Samalla suoritettiin tilojen tarkastus.

Palvelukoti Mäntyranta toimitti apulaisoikeusasiamiehelle tarkastuksen jälkeen tietoja henkilökunnan määrästä ja koulutuksesta, liitteenä.

TOIMITILAT

Palvelukoti Mäntyranta on Uudenmaan vanhustenhuollon kannatusyhdistyksen ylläpitämä, muistihäiriöisille, lähinnä vanhuksille tarkoitettu tehostetun asumisen yksikkö, jolta Espoon kaupunki ostaa vanhusten hoiva- ja kuntoutuspalveluja erityisesti pitkäaikaista hoivaa tarvitseville vanhuksille.

Rakennus on kaksikerroksinen, johon uudemmalle puolelle (alempi kerros) on sijoitettu liikuntaesteiset vanhukset.

TILOJEN ESTEETTÖMYYS JA LUONNE

Hoitotilat uudemmalla puolella sekä ulkoiluun varattu hyvin hoidettu ja viihtyisä piha-alue olivat esteettömiä. Talon toisessa kerroksessa

(vanhempi puoli) tilat eivät olleet kaikilta osin esteettömiä. Toisaalta vanhalle puolelle sijoitetut vanhuksilla ei ollut liikuntarajoitteita.

Hoitokodin tilat ja asukkaiden huoneet olivat siistejä ja kodinomaisia.

ASUKKAAT

Asukaspaikkoja oli yhteensä 32, joista käytössä oli tarkastushetkellä 31.

Ns. vanhalla puolella (Silmu) hoidettavana oli 19 vanhusta, joilla kaikilla eriasteinen muistihäiriö. Uudella puolella (Helmi) hoidetaan 12 vanhusta, joilla muistihäiriöiden lisäksi eriasteinen liikkumiseen liittyviä rajoitteita.

Ylipaikoille ei hoidettavia oteta. Naisia hoidettavista oli valtaosa eli 70 % ja miehiä 30 %. Hoidettavana ei ollut kaksikielisiä eikä ulkomaalais-taustaisia vanhuksia. Hoidossa olevien vanhusten keski-ikä oli lähes 84 vuotta.

HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ, MITOITUS, TYÖOLOJAT

Lukumäärä- ja koulutustiedot liitteessä.

Aamuvuorossa Silmussa työskentelee arkisin 4 hoitajaa, ja illassa 3 hoitajaa, joista jommassakummassa vuorossa yksi hoitajista on aina sairaanhoitaja koulutukseltaan.

Aamuvuorossa Helmissä työskentelee 3 hoitajaa ja illassa 2 hoitajaa.

Sairaanhoitajan palvelut ovat kaikissa vuoroissa käytettävissä.

Talossa on öisin yksi yöhoitaja em. kahta kerrosta kohden.

Lisäksi fysioterapeutti osallistuu hoitoon (20 %) arkisin ”virka-aikana”. Käytännössä fysioterapeutti tekee kuntouttavaa työtä koko päivän pitämällä ryhmäkuntoutusta sekä yksilökuntoutusta ja osallistumalla ergonomiakysymyksiin.

Mäntyrannalla on käytössään lisäksi kahden osa-aikaisen virikeohjajan palvelut.

Sairaslomien ja muiden lyhytaikaisten poissaolojen sijaistaminen on hoidettu vakinaisten sijaisten turvin.

Uusien työntekijöiden ja sijaistyövoiman perehdytykseen panostetaan sekä aina uuden asukkaan tullessa taloon koko hoitohenkilökunta perehdytetään. Uusi työntekijä on aina alussa ”ylimääräisenä” vuorossa. Käytössä on lisäksi erityinen Tutor-järjestelmä. Kaikista asiakkaista laaditaan erillinen elämänkaari malli, jotta hänen hoitoonsa voidaan paneutua asiakkaan taustoja ja mieltymyksiä kunnioittaen, mutta myös hänen huolensa ja pelkonsa tuntien.

Työntekijöiden käytössä oli yksi liikutettava nosturi. Kaikki asukkaat nousevat joko itse tai avustettuina ylös sängyistä päivittäin sairastapauksia lukuun ottamatta.

YKSITYISYYS

Huoneet Mäntyrannassa ovat yhden ja kahden hengen huoneita (Helmessä kolme kahden ja kuusi yhden hengen huonetta ja Silmus- sa 6 kahden ja 7 yhden hengen huonetta).

Asukkaat saavat sisustaa huoneensa omilla huonekaluilla ja muis- toesineillä. Asunnot (yhden hengen huoneet) olivat viihtyisiä ja ko- dinomaisia ja antoivat käsityksen vanhuksen elämästä. Asukkaat ta- paavat omaisiaan omassa huoneessaan. Kesäisin usein myös kate- tulla piha-alueella.

Tarvittaessa omaisilla on mahdollisuus yöpyä asiakkaan omassa yh- den hengen huoneessa, tai talon muissa tiloissa.

MAHDOLLISUUS ULKOILUUN JA HARRASTUKSIIN

Palvelukoti Mäntyrannan tavoitteena on huolehtia asukkaiden sään- nöllisestä ulkoilusta ympäri vuoden. ulkoiluun ja viriketoimintaan on kiinnitetty erityistä huomiota. Vanhusten kanssa tehdään lähes päivit- täin kävelyretkiä läheisillä metsäteillä. Päivittäin ulkoillaan palveluko- din omalla pihalla. Virikeohjaajat ja fysioterapeutti suunnittelevat vii- koittaisen ohjelman. Omahoitaja osallistuu lisäksi yksilöllisen ohjel- man laatimiseen.

Henkilökunnalla on aikaa yhteiseen jutusteluun ja päivittäin luetaan yhdessä Helsingin Sanomia. Myös muutoin järjestetään lukuhetkiä.

Vanhuksilla on mahdollisuus kotilomailuun. Sen kustannukset eivät kuulu Mäntyrannan palveluihin. Joillain vanhuksilla on käytössään kaupunkikortti (SHL tai VPL-matkat).

RUOKAILU

Palvelukodissa on oma keittiö (kolme kokkia). Ruoka valmistetaan alusta loppuun itse. Eineksiä ja puolivalmisteita ei juuri käytetä. Hoita- jat syövät yhdessä vanhusten kanssa. Tarkastushetkellä oli käynnis- sä ruokailu. Muutamalta vanhukselta saadun palautteen mukaan ruo- ka oli kuin kotona ja sitä sai riittävästi.

Aamupala-aika on venyvä, joten asiakkaan oma rytmi ja mieltymykset pystytään huomioimaan. Myös yöhoitajalta saa tarvittaessa leipää ja mehua.

ASIAKKAAN ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUDEN RAJOITUKSET

Mahdolliset rajoitukset perustuivat aina lääkärin ja hoitohenkilöstön arvioon. Rajoitukset kirjataan asiakasta koskeviin asiakirjoihin. Rajoi- tuksista neuvotellaan omaisten ja tarvittaessa hoidettavan kanssa.

Rajoituksia on käytössä hyvin vähän, lähinnä haaravyön käyttöä, jotta asiakas ei valuisi pyörätuolista. Sängyn laidat nostetaan ylös, jos siihen on tarve tai toive esitetään omaisten tai asiakkaan puolelta.

Unilääkkeitä oli käytössä vähän samoin rauhoittavia. Uuden asiakkaan saapuessa taloon lääkäri käy läpi hänen lääkityksensä ja poistaa päällekkäisyyksiä. Kivun hoidosta huolehditaan aina tarvittaessa.

Mäntyrannassa oltiin varsin tyytyväisiä nykyiseen Espoon kaupungin järjestämiin lääkäripalveluihin. Lääkäri käy kerran viikossa ja puhelinyhteys toimii pitkin viikkoa. Viikonloppuisin ollaan tarvittaessa yhteydessä Jorvin päivystys poliklinikkaan.

Valtaosalla asukkaista on vaipat. Asukkaat vessatetaan säännöllisesti heti aamusta ja aina ruokailujen yhteydessä sekä ennen nukkumaan menoa. Tarvittaessa myös yöhoitaja vessattaa asukkaan tai vaihtaa vaipan. Vaippojen määrässä (Espoon mitoitus) ei ole ollut ongelmia.

SAATTOHOIDON JÄRJESTELYT

Saattohoito ja sen järjestäminen oli palvelukodin kehittämisteema vuonna 2010.

Asiakkaiden saattohoito järjestetään heidän omissa huoneissaan. Tarvittaessa pyritään siihen, että myös kahden hengen huoneissa asuvat voisivat saattohoitovaiheessa saada yhden hengen huoneen. Tarvittaessa hoitoresursseja voitiin lisätä. Omaisilla on mahdollisuus osallistua. Kivun hoitoon on kiinnitetty erityistä huomiota ja oma lääkäri tai tarvittaessa Espoon kotisairaala ovat tässä apuna.

MUISTUTUKSET

Muistutuksia (sosiaaliasiamies/potilasasiamies) ei yksikön toiminnasta ollut tehty.

MUUTA

Omaisiltoja järjestetään 1-2 vuodessa. Säännöllisesti kerätään omaisilta myös palautetta.

Tarkastuksella keskusteltiin muutaman henkilökunnan edustajan kanssa. Heiltä saatu palaute oli omaa työtä arvostavaa, innostunutta sekä vanhuksia kunnioittavaa.

TOIMENPITEET

Tarkastuksen johdosta apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin kiinnitti Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimen huomiota seuraavaan seikkaan.

Vanhusten pitkäaikaista hoivaa ja huolenpitoa järjestettäessä tulee kiinnittää huomiota annettavan hoidon ja huolenpidon laatuun. Oikeus yksityisyyteen, asumisen ja hoidon turvallisuus ja sen merkityksellisyys, asiakkaan kohtelu sekä vanhuksen sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen sekä muu iäkkään henkilön tavanomaiseen elämään kuten esimerkiksi ulkoiluun ja asiointiin osallistuminen ovat eräitä järjestettävien palvelujen laatuun vaikuttavia tekijöitä.

Yksilölliset kuntoutusohjelmat parantavat vanhusten hyvinvointia. Hoitokodissa tarjottava fysioterapeutin ohjaama liikunta ja vanhusten kunnan seuranta on osa hyvää vanhusten hoivapalvelua.

Yleisenä huomionaan apulaisoikeusasiamies totesi, etteivät Mäntyrannan tilat (kahden hengen huoneet) kaikilta osin turvanneet hoidettavana olevien vanhusten yksityisyyttä.

Tämä pöytäkirja lähetetään Palvelukoti Mäntyrannalle sekä Espoon kaupungin sosiaalitoimelle. Pöytäkirja lähetetään tiedoksi myös Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

Tarkastuspöytäkirjan vakuudeksi

Esittelijäneuvos

Tapio Rätty